

Naročnina

Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugoslaviji 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, ne frankirana
pisma se ne sprejemajo - Uredništva
telefon št. 2050, upravnštva št. 2328

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Cerkveni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajev št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Cene oglasov
1 stoip. pelet-vrsta
malih oglasov po 150
in 2 D, večji oglas
nad 45 mm višine
po Din 2-50, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
g. Pri večjem o
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po prazniku

Po ostavki g. Poincaré'a

Ljubljana, 7. novembra.

Vlade »narodne sloge« v Franciji ni več. Po razočaranjih, ki jih je ta nam prijateljska država doživela s številnimi vladami levičarskega kartela, je vsled težkega gospodarskega in zunanje-političnega položaja prišlo do s. stave kabineta g. Poincaréja. V kabinetu so bile zastopane vse stranke in skupine z izjemo levičarskih neodvisnih socialistov in ekstremnih desničarjev. Najmočnejšo oporo pa so tvorili radikalni socialisti. Kljub svojim intimnim zvezam z levičarskimi elementi, s katerimi so l. 1924. prevzeli in vsled neuspeha samo kratek čas obdržali oblast v svojih rokah, so vstopili v vlado g. Poincaréja. Kajti ta vlada je prišla kot nujna potreba težkega finančnega in gospodarskega stanja. Pa tudi zunanje politični momenti so bili odločilnega značaja po padcu Macdonaldove vlade v Angliji. Zato so se morali levičarski elementi v Franciji kljub delni zmagi pri volitvah leta 1924. po že omenjenih neuspešnih poskusih umakniti in prepustiti vodstvo države železni roki g. Poincaréja. Skoraj dve leti je g. Poincaré vladal s skoraj diktatorsko močjo, kajti francoski narod je v njem gledal »rešitelja domovine«. Imel je uspeh. Zaustavil je padanje franka, s pametnimi davčnimi reformami je pobiljšal gospodarski položaj in dvignil mednarodni prestiž Francije do zavirljive višine. Njegov program gospodarske konsolidacije je bil dalekosežen in ravno nedavno je izjavil, da se bodo temelji mogli učvrstiti šele prihodnje leto, podrobna izvršitev pa da bo trajala celo zakonodajno periodo štirih let. V Franciji namreč obstoja ustavna odredba, da mora vsak parlament konsumirati celo svojo dobo. Ravno ta odredba ustave je često velika zapreka normalnemu razvoju in mnogokrat se zdijo razni, med francoskimi strankami stvorjeni kompromisi, nemogoči, celo absurdni.

Tako je bil sprejet tudi sporazum za s. stavo vlade »narodne sloge«. Programatična raznolikost strank, ki so vstopile v vlado g. Poincaréja, je bila kaj sumljiv znak za njeno čvrstost in moč. Posebno radikalni socialisti so bili stalna zapreka energičnemu izvajanju programa. Oni niso mogli povsem pozabiti svojih starih zvez z neodvisnimi socialisti, ki so ostali v opoziciji.

Poincaré je tekom dveh let dovršil samo prvi del svojega gospodarskega programa. Vsled popuščanja levičarjem ni uspel spraviti frank na višino zlate podlage, pač pa je učvrstil njegovo veljavo ter v zvezi s tem že načel vprašanje sanacije zunanjih dolgov, predvsem v Ameriki ter spremembe plačila reparacij.

Pri izvajanju tega programa je imel največjega nasprotnika v Caillauxu, katerega finančni program je propadel. Medtem ko je Poincaré z uspehom izvrševal svoj gospodarski sanacijski program, je Caillaux istotako uspešno organiziral mlajše elemente v radikalno socialistični stranki. Njegova ura je prišla, ko sta bila predložena finančni zakon in proračun.

V finančnem zakonu se nahajata dva člena — 70. in 71., ki govorita o vrnitvi raznih pravic katoliškim redovom, v proračunu pa povišanje izdatkov za vojsko. Prvotno je šla glavna ofenziva »mladih« proti omenjenima členoma. Geslo »le clericalisme, c'est ennemi!« (naš sovražnik je klerikalizem) pa tudi v Franciji več ne vleče. Zato je pričela borba proti militaristični in zunanji politiki vlade.

V finančnem odboru so ljudje g. Caillaux-a nastopili z zahtevami. Toda Poincaré in večina odbora so jih odločno zavrnili.

Da bi se to razmerje v radikalno-socialistični stranki razčistilo, je bil sklican kongres stranke v Angers, kjer je v ponedeljek padla odločitev: Zastopniki stranke v vladi se obvezujejo: 1. da zahtevajo črtanje čl. 70. in 71., 2. da zahtevajo uvedbo enoletne vojaške službe in črtanje poviškov vojaških kreditov; 3. davčno reformo v smislu socialističnih zahtev in 4. da se uradnikom dovoli pravica za svobodno sindikalno organizacijo, ki jo smatra g. Poincaré za rušenje državne avtoritete.

Ker so se na te sklepe strankinega kongresa obvezali vsi štirje ministri: Herriot, Queille, Sarraut in Perrier, je bilo takoj pričakovati, da poda Poincaré ostavko. Prehiteli so ga radikalni ministri sami, ki so tak sklep stranke smatrali za nezaupnico, in njihovem odstopu je sledila ostavka celokupne vlade.

Ugibanja, kaj bo sedaj, so seveda prva na dnevnem redu. Levičarska vlada je izključena, ker nima večine; zelo malo pa je verjetnosti, da bi se strankam levega hotela pridružiti katera od strank centra. Stara

Hoover izvoljen

v Newyork, 7. nov. (Tel. Slov.) Končni rezultat predčedniških volitev v Ameriki izkazuje za Hooverja 444, za Smitha pa 87 volilnih mož. Smith je dosegel večino samo v 8 državah: Massachusetts, Rhode Island, Alabama, Arkansas, Georgia, Louisiana, Mississippi in Južna Karolina. Vse ostale države so se odločno izjavile za Hooverja. V mestu Newyorku je Smith dobil ogromno večino, v ostalih delih države Newyork pa je dobil Smith 823.000, Hoover pa 1 milijon 247.000 glasov. Njujorški guverner Smith je poslal svojemu tekmeču po njegovi zmagi bizojavno častitko.

Razen volitve predsednika biše včeraj tudi volitve v kongres. Na novo je bila voljena tretjina senata (32 senatorjev) in vsa poslanska zbornica, v kateri bo 236 republikancev, 159 demokratov, 1 socialist in 1 farmerski delavec, (dočim ni znan izid iz 36 okrožij). Večina republikancev bo znašala verjetno 50 glasov v poslanski zbornici, v senatu pa 45 glasov, dočim je v starem senatu znašala republikanska večina samo 1 glas.

* * *

Novo izvoljeni predsednik Združenih držav Herbert Hoover (glej sliko na 6. strani) je rojen l. 1874. v Jour kot sin strogo verske protestantske družine. Njegov oče je bil vaški kovač, od katerega je sin podedoval veliko ljubezen do strojev, od matere pa velik govorniški dar. Že v zgodnji mladosti sta mu roditelja umrla. S pomočjo sorodnikov je dokončal šole in prišel na vseučilišče v Palo Alto v Kaliforniji, kjer je dobil diplomu rudar-

skega inženirja. Kot tak je deloval v raznih rudnikih in si kmalu priboril velik ugled in lep položaj v svoji stroki. Med svetovno vojno je bil najprej od ameriške vlade imenovan za vodjo prehranjevalne akcije v Belgiji, po polomu pa za vodjo ameriške podporne akcije za srednjo in vzhodno Evropo. Kot tak je imel priložnost vpogleda v mednarodno trgovino, kateri se je pozneje posvetil.

Javna dela za nujno pomoč

a Belgrad, 7. nov. (Tel. Slov.) Načrt zakona o hitrem izvajanju javnih del in o pomoči pasivnim krajem, ki ga je danes minister za socialno politiko predložil narodni skupščini in za katerega se bo sprejela nujnost, ima naslednjo vsebino: Radi dolgotrajne suše in elementarnih neizgov v tem letu, in da bi se prebivalstvu dalo čim več materialne podpore, se bo temu zakonu priznala nujnost. Pri ministrstvu za socialno politiko se je sestavil poseben odbor, ki ga tvorijo minister za soc. politiko, trgovinski, gozdarsko-rudarski, kmetijski in zdravstveni minister, poleg tega predsednik glavne kontrole, predsednik Rdečega križa in predsednik Zdržne zveze. Delo po tem zakonu ni podrejeno odredbam zakona o računovodstvu, o glavni kontroli in o uradnikih. Vsa javna dela se bodo vršila v prvi vrsti na državnih objektih, kot so železnice, državna pota, pogozdovaje, uravnavanje rek, potokov, hudournikov itd. Po potrebi in da

bi se ti cilji čimprej dosegli, morejo biti na podlagi tega zakona deležni dobrot tudi objekti občinskih in oblastnih samouprav. Te posle izvršuje resorni minister ali pa dotične samouprave. V slučaju, da bi dotična samouprava ne izvrševala svojih dolžnosti, ji minister posle odzvam lahko v vsakem trenutku. Krivci se bodo kaznovali. Finančni minister daje ministru za socialno politiko na razpolago za izvrševanje tega zakona 100.000.000 po Drž. hipotekarni banki. Dalje se socialni minister pooblašča, da izčrpa še neizčrpan kredit 15.000.000 Din, tako da ta vsota znaša 115.000.000 Din. Ministrski svet se pooblašča: 1. da po predlogu tega odbora za javna dela odobri denarno pomoč Rdečemu križu in dotičnim prebivalcem, ki nimajo hranilca v svoji družini, 2. da da v ta namen brezplačen prevoz živil, hrane in drugega materiala po državnih železnicah in ladjah. Stroški spadajo pod okrilje izvršitve tega zakona.

Dodatna pogodba z Avstrijo

a Belgrad, 7. nov. (Tel. Slov.) Skupščinski odbor za trgovinsko pogodbo z Avstrijo je soglasno sprejel predloženo pogodbo o naknadnem in izpopolnjenem trgovinskem sporazumu z Avstrijo. Tudi zemljoradnik Jovanovič in Nemec Schumacher sta glasovala za.

Trgovinski minister dr. Spah o je obširno razlagal sporazum, posebno tarifni del. Naš izvoz v Avstrijo je na drugem, avstrijski k nam je na prvem mestu. Skupno znaša izvoz v Avstrijo 20%. Ravnotoliko približno avstrijski v Jugoslavijo. Vrednost našega izvoza znaša letno 1.600.000.000 Din. Pri pogajanjih so bile največje težave radi tega, ker Avstrija nikakor ni hotela popustiti v carini na živino in meso iz Jugoslavije. Spaho je izjavil, da to povišanje ni tako znatno, da bi bil naš izvoz živine v Avstrijo onemogočen. Na drugi strani je Avstrija zelo znižala carino na suho sadje in sadne izdelke, na sočivje itd. Avstrijska carina na našo slivovko se je znižala od 150 na 75 zlatih kron. Popolnoma se je opustila carina na bučno olje. Ta sporazum, kakor je predložen skupščini, se mora sprejeti v celoti ali pa popolnoma odkloniti.

V imenu Jugoslovanskega kluba sta govorila poslanca Franjo Žebot in Karl Škulj. Poslanec Žebot je izrazil željo, da bi se naj na meji od Radgone do Jesenic izposlovalo dovoljenje, da bi se mogla naša živina prodajati po carinskem poslovanju. Dosedaj je bilo v veterinarski konvenciji določeno, da se sme pošiljati živina samo po železnici. Poslanec predlaga razne olajšave, da bi se smelo prebivalstvo na črti Maribor—Št. Ilj—Spilje posluževati tudi avstrijskih vlakov.

Glede trgovine s konji predlaga poslanec, da naj se olajša pot in kupčija konjskih trgovcev iz Rusije.

Minister Spaho je obljubil, da bo skušal te predloge naknadno izpolniti.

Poslanec Škulj je opozoril ministra, da bo živinoreja v Sloveniji radi povišanja carine trpela škodo. Ker se pa v tej zadevi vsled znane stališča avstrijske vlade ne da nič spreminiti, predlaga, naj vlada na drug način gre živinorejcem na roko. Stavlja konkretne predloge, o katerih je minister izjavil, da jih bo v ministrskem svetu podpiral. Poslanec Škulj se zahvali, da se je sprejela v pogodbo določba, da smejo krošnjari iz Slovenije izvrševati svoj poklic tudi v Avstriji.

Za poročevalca odbora je bil določen poslanec Žebot. Predlog pride v petek ali v soboto pred narodno skupščino.

Obenem s tem sporazumom z Avstrijo je odbor soglasno sprejel enajst konvencij z Madjarsko, ki se tičejo: 1. konvencije o depozitu, 2. o pupilarnih blagajnah, 3. o zasebnih poklicih, 4. o razdelitvi posestev upravnih edinic, ki so presekanke po državni meji, 5. o dolgovih in zahtevah v prejšnjih avstrijskih kronah, 6. prenos sedežev delniških družb, 7. o pravni pomoči v državnih zadevah, 8. o pravni pomoči v kazenskih zadevah, 9. o sanitetnih vprašanjih, 10. o izogibanju dvojnega obdavčevanja, 11. o vzajemnem bolniškem negovanju.

Poslanec Jerič je stavil razne predloge, ki se tičejo prebivalstva Slovenske krajine. Tudi ta predlog pride prihodnje dni v skupščino na razpravo.

Nasprotje v KDK raste

Desničarji v SDS nezadovoljni s politiko HSS

Belgrad, 7. novembra. (Tel. Slov.) V tukajšnjih političnih krogih, zlasti v vladnih, je bila z velikim zanimanjem sprejeta vest o ljubljanskem sestanku desničarjev v SDS, ki so nezadovoljni s skrajno politiko HSS. Zanimanje je bilo tem večje, ker je bilo Belgradu znano, da je bil dr. Grisogono že pred 14 dnevi v Ljubljani in je bil torej ljubljanski sestanek tudi dobro pripravljen. To se vidi tudi iz tega, ker se je ljubljanskega sestanka udeležil tudi poslanec dr. Svetislav Popović, ki je znan že po svojem prvem nastopu proti politiki HSS. Vsled udeležbe obeh teh neslovenskih poslancev je jasno, da se na sestanku, ki se ga je tudi udeležila eksekutiva slovenske SDS, ni govorilo o slovenskih razmerah, temveč le o političnem položaju v državi. To so potrdile tudi zadnje vesti in zaradi njih se je zlasti živahno komentiral desničarski sestanek SDS. Ker se je na sestanku razpravljalo tudi o akciji g. Savčiča in ker je bilo sklenjeno po debati o razmerju strank KD koalicije, da absolutno ni potrebno, da bi SDS v vseh vprašanjih popustila HSS, smatrajo belgradski krogi, da smo pred pomembnimi dogodki v naši notranji politiki. Nekateri belgradski politični krogi tudi trde, da izvira radikalizem v govorih g. Predavca in g. Krnjeviča odtod, ker je vodstvo HSS spoznalo, da se je situacija za KDK poslabšala in skušajo zato s skrajnim radikalizmom izboljšati svoj položaj.

Opazilo se je tudi, da je v zadnjem času SDS odnehala v borbi in da se polagoma pripravlja nova orientacija SDS.

a Belgrad, 7. nov. (Tel. Slov.) »Pravda« priobčuje iz Zagreba dopis, v katerem zatrjuje, da je vodstvo KDK v skrajno težavnem položaju, ker je nedisciplinirano. Dopisnik je dobil to mišljenje iz vodstva KDK samega. »Pravda« trdi, da bo prišlo do velikih nesoglasij, kakor hitro pride do prvih volitev. Pričakuje se, da bo v najkrajšem času prišlo do odkritega boja v vodstvu KDK.

Zakon o razdolžitvi kmetov

a Belgrad, 7. nov. (Tel. Slov.) V predsedništvu vlade se je vršila konferenca ministrov, ki so obravnavali zakonski načrt o razdolževanju kmetov. Na konferenci so bili navzoči kmetijski minister Andrić, trgov. minister dr. Spaho, fin. minister dr. Subotić, pravosodni minister dr. Vujčić in poštni minister Kujundžić. Navzoč je bil tudi Kosta Timotijević, ki je ta zakonski načrt izdelal. Timotijević je obrazložil značaj in cilje tega zakona. Ministri so zakon v načelu sprejeli in ga podrobno obravnavali.

Zakon o katastru

a Belgrad, 7. nov. (Tel. Slov.) Finančni minister je predložil zakon o katastru v smislu določbe davčnega zakona. Odbor je imel prvo sejo. Udeležili so se je finančni minister Subotić, drž. p. dtajnik Letica in glavni katastrski ravnatelj Nedeljković. Finančni minister je obrazložil potrebo zakona, ker velik del države še nima katastra in je treba zenačiti dela glede sestave katastra. Razen v finančnem ministrstvu se vršijo dela v gozdarsko-rudarskem, kmetijskem, vojnem, gradbenem in agrarnoreformnem ministrstvu. V bodoče se bodo dela vršila na podlagi določb novega zakona sistematično. Finančni minister si prizadeva, da bo v štirih letih dobil tisoč geometrov. Upa, da bo delo v desetih letih gotovo. V proračunu znašajo krediti za ta dela 606 milijonov dinarjev.

Poslanec Smodej je opozoril na nekatere nedostatke pri izvedbi katastra v južnih krajih. Poslanec Pušenjak je poudaril, da je treba izdelati kataster v celi državi, ako se hoče doseči izenačenje davkov. Z ozirom na težavno in odgovornost polno delo geometrov naj se njih položaj zboljša in naj se uvrstijo v I. kategorijo. Nedeljković je obljubil, da bo vse nerednosti strogo kaznoval in da si bo prizadeval, da se uvrstijo v I. kategorijo. Letica je naznanil, da bo v kratkem predložen zakon o povišanju potnih stroškov in dnevnic za uradnike. Nato se je zakon sprejel v načelu.

Zaplemba

Današnji številki »Politike« in »Vreme« sta bili zaplenjeni. »Politika« radi Pribičevićeve izjave, »Vreme« radi članka vseučiliškega profesorja dr. Milana Kostića o hrvatskem vprašanju.

Ofenziva kapitala

V Porenju, v najbolj industrijski pokrajini Nemčije, se bje že od 1. novembra med veleindustriji in delavci težka borba, ki je po svojem obsegu ena največjih, kar jih je Nemčija doživela v zadnjih letih. Pa ne samo po svojem obsegu, še bolj radi ciljev, ki jih pri tem zasledujejo velekapitalisti, je ta boj zanimiv.

Med zastopniki delavstva in zastopniki železne industrije so se že oktobra pričela pogajanja za obnovev kolektivne pogodbe, katere rok je potekel 31. oktobra. Delavci so zahtevali povišanje, in sicer od 78 na 90 pfenigov na uro. Ker pogajanja niso uspela, je po odredbah zakona prevzela posredovanje državna oblast. Zastopnik ministra za delo ima v takih spornih slučajih pravico razsodbe, ki je obvezna za obe stranki. Ta je razsodil kompromisno, in sicer je priznal povišanje za 8 pfenigov na uro. Vključ obveznosti take razsodbe pa so podjetniki vstajali na pravočasno napovedani odgovori in tako je bilo 31. oktobra vrženih na ulico 215.000 delavcev. Ob enem pa so podjetniki vložili pritožbo proti razsodbi, češ, da je iz raznih formalnih vzrokov neveljavna. Posledica tega nastopa podjetnikov ni samo ta, da je ostalo 215.000 delavskih rodbin brez kruha, temu številu se pridruži tudi delavstvo v rudnikih, ki so zaglajali železno veleindustrijo in se čeni, da bo ostalo brez posla nad 300 tisoč delavcev.

Celokupna javnost je na strani delavstva, ki je nastopalo povsem pravilno in časopisje priznava, da odpor podjetnikov proti temu malenkostnemu zvišanju ni utemeljen. Pravi povod je ta, da hočejo veleindustriji preizkusiti svojo moč v borbi proti socialni zakonodaji. Že doslej so ponovno poskušali doseči spremembo raznih odredb, predvsem pa odredbe o obveznosti razsodišča. Pri današnjem razmerju moči v Reichstagu pa so taki poskusi obsojeni na neuspeh. Od strank, ki so v vladni koaliciji, veleindustriji lahko računajo samo na podporo nemške ljudske stranke, ki je itak zastopnica težke industrije. Glavni nositeljci vladne koalicije: socialisti in katoliški centrum pa sta odločno na strani delavstva.

Posebno stališče centroma bo od presodne važnosti. Voditelji so že povedali svoje izjave, iz katerih se da sklepati, da je katoliški centrum odločno na strani delavstva. Njegovo stališče je, da morajo industriji glede povišanja mezd toliko popustiti, v kolikor največ to dovoljuje konkurenčna moč industrije. Ni pa nikaka tajnost, da je ravno železna industrija v zadnjih letih imela najboljše uspehe in da je imela ogromne zasluške.

Zanimivo je, da vlada, v kateri imajo veliko večino socialisti, doslej ni podvzela nobenih posebnih korakov. Nasprotno so delavske strokovne organizacije katoliškega centroma podvzele obširno akcijo za poganjanje brezposelnih in prevzele vodstvo borbe ter obenem pričele s posredovanji. Vodja centroma dr. Stegerwald je že prišel s pogajanj ter se izjavil optimistično o končnem uspehu delavstva. Na shodu v Nuernbergu je med drugim naglasil: Če bi avtoriteta državnega ministra za delo ne bila dovoljna, da se zagotovi razsodbi polna veljavnost, potem mora nastopiti avtoriteta državnega konclerja, da se zagotovi spoštovanje in izvrševanje zakonov.

Povodom tega gibanja so pričele krožiti vesti o predstoječi krizi nemške vlade. Če bi kapitalistična ljudska stranka res poskusila braniti interese industrijev, potem bi kriza vlade bila verjetna. Na zahtevo poslancev iz raznih strank je parlament predčasno sklican. Razpravljali bo o interpelacijah, ki so o tem vprašanju vložene. Usoda teh interpelacij bo obenem usoda vlade.

'Dolenjske novice' v novi izdaji

hoče menda postati »Delavska Politika«. Samo tako si moremo razlagati, da beremo v njej te le izredne brihtnosti:

»Vreme« je glasilo dr. Marinkovića, piše »Del. Pol.«, ves svet pa ve, da je »Vreme« radikalni list, ki ga finansira dr. Ninčič, dr. Marinković pa je eden šefov demokratske stranke in vodja one politike, ki jo baš »Vreme« napada.

V isti notici pa čitamo še lepši dokaz učestnosti rdečih novinarjev, da govorimo v slogu »Del. Pol.« Piše namreč dosledno to-te: »Značilno je tudi, da je te dni šel dr. Marinković namesto zunanjega ministra v Pariz.« Gospod je od »Del. Pol.« niti tega ne vedo, da je dr. Marinković zunanjji minister.

Samo v slogu »Del. Pol.« je, če čitamo v njej tudi to novost, da se japonski narod še ni mogel kulturno dvigniti. Bo v resnici treba poslati Japoncem »Del. Pol.«, da spoznajo, kaj je to kultura.

Kakor da bi čitali nekdanje »Dolenjske Novice«, tako se nam je zdelo, ko smo čitali te brihtnosti »Del. Pol.« Morda bo doživelo v »Del. Pol.« še ono staro poročilo »Dolenjskih Novic« o položaju na Balkanu, in sicer v tem jedrnatem stilu:

Turek zopet škili čez mejo. Packa, da ga ni sram!

Dunajska vremenska napoved. Severne Alpe: Jutranja megla, podnevi bolj jasno in topleje, pa ne dolgo. Južne Alpe: Oblačno in zopet dež.

Poincaré udaril nenadoma

v Paris, 7. nov. (Tel. »Slov.«) Radikali niso ostali veseli uspeha svojega sklepa. Nikjer drugje se sklepi v Angersu ne grajajo bolj kakor v vrstah radikalno-socialne stranke same, kjer se je včeraj zvečer resno govorilo o razkolu v stranki. Precejšnje število poslancev je zahtevalo, da se skliče seja frakcije, da se razveljavijo sklepi stranke, ki so bili sprejeti v nenavadnih okoliščinah. Poincaré, ki je sit neprestanih napadov ustvaril jasno situacijo in ki odgovornost za krizo, ki je morala priti prej ali slej, sedaj lahko prevzame na radikalne socialiste, si je zagotovil triumfalen odhod in celo v vrstah radikalnih socialistov je soglasna želja, da bi Poincaré sam zopet prevzel sestavo nove vlade. Računa se pa s tem, da bo Doumergue najprej pooblastil enega ali več kandidatov za sestavo vlade, končno se pa le zopet vrnil k Poincaréju. Seveda pa razen desničarskih listov noben list ne omenja, da bi potem narodna unija ostala neizpremenjena, temveč se prej misli na republikansko koncentracijo pod vodstvom Poincaréja z izločitvijo skrajne desnice pod vodstvom Marina in levega krila radikalnih socialistov okoli Caillauxa in Montignya. Nikakor pa se ne veruje, da bi bila kriza vlade rešena pred začetkom prihodnjega tedna. Ne samo javno mnenje želi, da se

vrne Poincaré, temveč se v političnih krogih smatra ta izhod kot edino mogoč. Celo radikalno-socialni parlamentarci, ki so tvorili glavni del politikov, katere je Doumergue danes povabil v Elysee, so se samo z eno ali dvema izjemama brez pridržka izjavili za novo Poincaréjevo ministrstvo. Poincaré nikdar prej ni bil tako nesporno gospodar političnega položaja. S svojim odstopom je dosegel to, po čemer je s svojo politiko stremel dve leti: razkol radikalne stranke, katere voditelji so ga danes v teku par let drugič klicali kot rešitelja v sili. Štirje ministri radikalno-socialne stranke so se že včeraj s svojim demisijskim pismom zelo ostro odmaknili od sklepov stranke in od 125 članov frakcije jih je komaj par tucatov, pri katerih bi imel novi Poincaréjev kabinet, če bi se sestavil brez skrajne desnice, računati s prav resno opozicijo. Vprašanje je, če bo Poincaré to hotel. Od treh možnosti, ki so teoretično dane: obnovev ministrstva narodnega edinstva, sestava Poincaréjevega kabineta na ožji podlagi, t. j. z izključitvijo skupine Marin, in ministrstvo republ. koncentracije z Briandom in Tardieuem ali s kakim parlamentarcem srednjih skupin kot šefom se zdi, da tudi tretja možnost ni nikakor brez vsega upanja.

Romunska kriza

v Bukarešt, 7. nov. (Tel. »Slov.«) Danes dopoldne poroča list »Dimineata«, da je Titulescu že sporočil regentskemu svetu, da brez udeležbe narodne kmetske stranke noče sestaviti koncentracijske vlade. Večerna izdaja tega lista »Adeverul« pa poroča iz liberalnega vira, da se Titulescova misija že lahko smatra za brezuspešno in da bo regentski svet izposloval sestavo uradniške vlade z natančno določeno nalogo, da v najkrajšem času izvede nove volitve, ki bi se vršile 12. ali 15. decembra. Titulescu bi v eventualni vladi Mania ne prevzel zunanjega ministrstva, temveč bi se vrnil kot poslanik v London.

Konzularna pogodba s CSR

v Praga, 7. nov. (Tel. »Slov.«) V Pragi sta bili danes podpisani dve pogodbi z Jugoslavijo, in sicer v zun. ministrstvu češkoslovaško-jugoslovanska konzularna pogodba, v finančnem ministrstvu pa pogodba o ureditvi starih krških terjatev med obema državama. Kar se tiče trgovinskih pogajanj, naglašja »Prager Presse«, da ta pogajanja potekajo popolnoma po programu in da ni prav nobenega povoda za vznemirjenje. Splošni del bodoče trgovinske pogodbe bo podpisan še tekom tega tedna.

Političen umor

v Budimpešta, 7. nov. (Tel. »Slov.«) Na popoldanski seji poslanske zbornice je socialnodemokratski poslanec Farkas interpeliral notranjega ministra radi umora socialističnega delavca v Salgotarijanu, katerega so umorili obojevalni člani Adlerjeve skupine pobujajočih se Madjarov, ki so imeli tudi strelne vaje. Notranji minister je izjavil, da je Adlerjevi skupini prepovedal nošnje orožja.

Boljševiki prodajajo

v Berlin, 7. novembra. (Tel. Slov.) V Berlinu se že več dni vrši dražba umetnin in dragocenosti na račun sovjetske vlade, proti kateri so ruski emigranti, posebno pa visoka aristokracija, odločno nastopili potem, ko je sovjetska vlada s sodišče ugodilo zahtevi kneza Kotromaniča, da se umetnine, o katerih trdi, da so njegova last, zavarujejo, na kar je Janes sodišče izdalo več začasnih odredb, katere utemljuje s tem, da ni gotovo, ali je sovjetska vlada pridobila te predmete z zakonitim postopkom. Vrednost teh predmetov znaša več stotisoč mark, znaša vrednost vseh predmetov, ki so na dražbi, 2 milijona mark.

Hud izbruh Etne

v Milan, 7. nov. (Tel. »Slov.«) Hitreje, kakor se je pričakovalo, je lava z Etne dosegla vasi Mascali in Annunziata, prekinila železnico, ki vodi okoli ognjenika, ter ogroža sedaj tudi glavno sicilsko progo Messina—Catania in ceste ob obali med tema dvema mestoma. Uredili so zasilen promet s prestopanjem. Minister za javna dela Turati osebno vodi vsa ta dela. Sedanji izbruh je napravil več opustošenja kakor izbruh pred petimi leti pri Lingua Giozza.

v Rim, 7. nov. (Tel. »Slov.«) Tok lave je že za 100 m prekorčnil vas Mascali ter se bliža železniškemu mostu na progi Messina—Catania, od katere je oddaljen 600 metrov. Lava se sedaj pomika s hitrostjo 100 metrov, tako da bo dosegla železniško progo okoli polnoči. Izprazniti se je morala tudi vas Carrubbo. Lava je uničila vodovod mesta Riposto na morski obali, tako da je prebivalstvo brez vode. Bati se je, da bo uničena tudi električna napeljava ob obali z visoko napetostjo, vsled česar bi mnogi kraji na sicilski obali izgubili luč.

Seja Narodne skupščine

Da omogoči delovanje občinskih odborov, je vlada dala 700.000 Din v ta namen. Narodna skupščina je odklonila tozadeven predlog posl. Kokanovića.

Predsednik je javil, da je skupščini predložen zakon o pasivnih in javnih delih in da se je odbor za ta zakon že konstituiral. Od Jugoslovanskega kluba sta v tem odboru poslanci Kufovec in Klekl.

Prihodnja skupščina seja bo v petek ob pol 10.

Drobne vesti

a Belgrad, 7. nov. (Tel. »Slov.«) Danes je obiskala ministra za socialno politiko Stjepana Bariča organizacija invalidov, bivših častnikov in podčastnikov, in mu predložila spomenico, da se zboljša stanje invalidov.

Finančni odbor je odobril posojilo monopolne uprave.

Proračun zagrebške oblasti, ki je te dni v razpravi v zagrebški občinski skupščini, znaša 65.686.098 Din. Skupščina sklepa istočasno o mnogoteri hnovih davkih.

Danes je umrl na tifusu Alfonz Tomineček, sin mariborskega gimnazijskega ravnatelja, artilerijski kapetan II. razreda.

Odsek za ljudskošolski zakon se je konstituiral tako, da je predsednik dr. Milan Kostić (radikal), podpredsednik Škerović (DS), tajnik Panja Jovanović.

Ob 6 se je vršila seja vlade. Na dnevnem redu so bile resorne stvari in zakoni, ki se bodo predložili skupščini.

Danes se je pri notranjem ministru g. dr. Korošcu mudil trgovinski minister g. dr. Spaho. »Pravda« hoče vedeti, da je prišel k njemu radi sarajevskega velikega župana, čegar glavo zahteva.

Za člana naše delegacije za sklenitev trgovinske pogodbe s Francijo je imenovan bivši ljubljanski pokrajinski namestnik Ivan Hribar, ki se te dni mudi v Belgradu.

Demokratski klub je imel danes sejo, na kateri je razpravljal o zakonih, ki so prišli pred narodno skupščino, zlasti o kmetijskih kreditih in trgovinski pogodbi z Avstrijo.

6 Dubrovnik, 7. nov. (Tel. »Slov.«) Včeraj je zadela kap pomočnika dubrovnškega škofa dona Vlaho Barbiča. Kap je težke narave.

v Praga, 7. nov. (Tel. »Slov.«) Slovaška ljudska stranka je stavila predlog, da naj se v srednjih šolah namesto madjarskega jezika uvede kot obvezen predmet nemščina.

v Dunaj, 7. nov. (Tel. »Slov.«) Profesor Behounek je dospel na Dunaj, kjer bo imel predavanje o svoji polarni ekspediciji z generalom Nobilom.

v Budimpešta, 7. nov. (Tel. »Slov.«) Vseučilišče bo 8. novembra zopet otvorjeno. Grof Appony je na včerajšnji seji zunanjega odbora izjavil, da so bili dogodki pri zadnjih študentskih demonstracijah skrajno škodljivi za oceno Madjarske v inozemstvu.

v Valona, 7. nov. (Tel. »Slov.«) Radi popolnoma slabe žetve je albanska vlada ukinila carino na žito.

v Moskva, 7. novembra. (Tel. Slov.) V Moskvi se oficijelno praznuje dne 7. in 8. novembra obletnica boljševiške revolucije z demonstracijami, paradami in spreveli.

v Königsberg, 7. nov. (Tel. »Slov.«) Druga poljsko-litovska konferenca za sporazum je bila prekinjena kot brezuspešna. Dosegel se je edino dogovor o malem obmejnem prometu. O dogovoru za izmenjavo blaga se bodo med obema trgovinskimi ministrstvi pogajanja nadaljevala. — Politična vprašanja med Poljaki in Litvi pa bodo najbrže zopet prišla pred svet Društva narodov meseca decembra.

16 milijonov za promet in obrt

»Jutro« je iztuhalo čisto nov način kritike oblastnega proračuna. Pravi: saj je vse lepo in prav; oblastni proračun je dober, tudi postavke so lepe, veliko bo mogoče dobrega narediti s tem denarjem.

Toda, če bi ne bil oblastni odbor v rokah klerikalcev, če bi SDS imela vsaj kakoga zastopnika v odboru, če bi proračun vsaj prav točno vnaprej določil, koliko bo dal za namen SDS, za predloge in zahteve SDS. Če bi torej ne bilo tega nesrečnega če, bi bilo vse prav.

Po tem lepem priznanju, da je oblastni proračun dober, pa liberalci nadaljujejo hajko proti njemu. Včeraj sta bili na vrsti obrt in industrija. Mi smo že povedali, koliko je oblastni odbor svoj davčni fiskus izpopolnil in da je obremenil samo večja podjetja, ki bodo vsled izpadka dohodnine itak v bodoče plačevala veliko manj davka kot doslej.

Kam pa gre denar, ki ga bo žrtvovala obrtna produkcija in trgovina za oblast. 30% oblastna doklada k državnemu davku na dobiček podjetij zavezanih javnemu polaganju računov je proračunana na 2.000.000 Din in ista doklada k državnim davkom na dohodek od drugih podjetij in obratov na 2.200.000 Din. Skupno torej znaša vsa davščina, ki jo plačati ti dve panogi sami 4.200.000 Din.

Koliko oblastnih izdatkov pa gre v prid naše industrije, trgovine in obrti. Najvažnejši predpogoj za prospeh teh gospodarskih panog so dobra prometna sredstva. In samo za ceste in mostove daje oblastni proračun 14.067.904 Din, torej več kot trikrat toliko, kolikor bo plačala vsa obrt, trgovina in industrija. Poleg tega pa imamo naravnost pod rubriko obrt in trgovina še 2.050.000 Din specialnih dajatev za trgovski, obrtni in industrijski stan. Skupno preko 16 milijonov. Prispevek, ki ga dajo omenjeni stanovi v oblastni proračun, se jim v štirikratni izmeri vrača. Kje je tu mogoče očitke, da kdo preveč plača, da se koga preveč obremenjuje.

Iz časopisov

Kdo bo Heinzlov naslednik? Zagrebški dopisnik »Pravde« piše o tem vprašanju obširno in pravi, da je bil najprej kandidat federalist dr. Rittig, župnik cerkve sv. Marka. Ker pa je še vedno Heinzlov pristaš, je njegova kandidatura padla. Enako tudi kandidatura dr. Miškulina in dr. Prebega, ker je ta frankovec in republikanec. Sedaj je najresnejši kandidat federalist dr. Srkulj. Proti njemu je vsa KDK, vendar pa je pripravljen na kompromis in bo glasoval za najšele pri drugem glasovanju. Tudi po tej delni zaupnici bi sprejel dr. Srkulj županstvo mesta.

Nova taktika radičevcev. »Pravda« poroča, da je v zadnjem času opaziti v Zagrebu majhno izpremembo. Listi ne pišejo več tako ostro kot prej. To izpremembo razlagajo nekateri tako, da delajo radičevci z vsemi silami na to, da razbijejo zvezo med muslimani in radikali. V tej zvezi vidijo Ahilovo peto četverne koalicije in da bi na to mesto tem učinkoviteje udarili, so navidezno odnehali od bojne akcije.

Lika proti Pribečeviću. Opozicijska »Zastava« poroča, da je bil v Ogulinu shod radikalne stranke, katerega se je udeležilo nad 200 delegatov iz vse Like. Na shodu so delegati ostro obsodili Pribečevićevo politiko in izjavili, da je danes vsa Lika proti tej politiki. Pasivna in revna Lika noče pod Zagreb. Tako so izjavljali. Sedaj se vse obrača na radikala dr. Grbo, proti kateremu so pri prejšnjih vclitvah glasovali. Ko jih je Grba vprašal, zakaj prihajajo k njemu in ne k svojim poslancem, so mu odgovorili: »Sedaj, ko smo v stiski, nas pošiljajo ti poslanci k Tebi. Pa naj si zapomnijo, da ne dobe niti ene kroglice več iz naših krajev.«

Sporazum med Vukičevićem in Ninčičem. »Jutranji list« poroča, da se je vršila v torek na Topčiderju politična večerja, ki so se je udeležili pristaši Vukičevića, Spaho in Barič. Mnogo je bila opažana prisotnost Ninčiča in trdi se, da je bil na večerji postavljen sporazum med Vukičevićem in Ninčičem. Sploh se misli, da je prišlo do zblizanja med pristaši glavnega odbora in Vukičevićem.

Zakaj je šla J. M. O. z radičevci. Dopisniku »Novosti« je izjavil posl. dr. Behmen, da so hoteli muslimani najprej skleniti zvezo z radikali, ki pa so pod vodstvom dr. Srškiča iskali zvezo s KDK. Zato je prišlo do sporazuma med J. M. O. in radičevci. — Dr. Srškič pa je dejal, da prevladujejo pri radičevcih in muslimanih frankovske struje in zato ni moglo priti do sporazuma med J. M. O. in radikali.

Rezervnim častnikom

Vsi člani uprave Ljubljanskega pododpora Udruženja rezervnih častnikov so pod št. 6026, od 30. oktobra 1928, prejeli od centrale v Belgradu odlok, proti kateremu po društvenih pravilih ni priziva in s katerim so izključeni iz udruženja.

Zato prosimo naše prijatelje, da naj se nikar ne udeležujejo nobenih zborovanj, ki bi jih posamezniki v imenu pododpora sklicevali.

Zelimo, da bi se čimprej mirno rešila vsa vseh vprašanja med našimi častniki in osrednjim odborom. Mnenja pa smo, da so odveč vse akcije, ki bi se lahko tolmačile kot izzivanje, dokler do sporazuma ne pride.